

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА ТА НАПРЯМКИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ В УКРАЇНІ

Тваринництво має важливе народногосподарське значення. Головне завдання цієї галузі полягає в тому, щоб забезпечувати населення найбільш цінними продуктами харчування (м'ясо, молоко, яйця), промисловість - сировиною (шкіри, хутро, вовна, пух, перо), а рослинництво - органічними добривами. Тваринництво включає комплекс підгалузей, основними з яких є скотарство, свинарство, вівчарство, птахівництво, кролівництво, рибництво, шовківництво, звірівництво, бджільництво та ін. Різні галузі і підгалузі виконують свої специфічні функції в задоволенні потреб населення, в продуктах харчування, у предметах першої необхідності (одязі і взутті), в забезпеченні промисловості сировиною.

Однак, останнім часом тваринництво зазнає кризових явищ, що проявляється у зменшенні поголів'я тварин, а також у зменшенні частки тваринництва в структурі продукції сільського господарства та експорту.

Враховуючи важливе значення галузі тваринництва для народного господарства необхідно постійно здійснювати аналіз її стану з метою подолання кризових ситуацій та виявлення резервів підвищення ефективності господарської діяльності в цій галузі.

Дослідженню проблем розвитку тваринництва в Україні присвячено багато наукових праць вітчизняних науковців економістів-аграрників, зокрема: В.Г. Андрійчука, О.М. Бородіної, А.Д. Діброви, С.М. Кваші, М.Маліка, П.Т. Саблука, О.М. Шпичака та інших. Однак і надалі проблема підвищення економічної ефективності виробництва продукції тваринництва залишається актуальною.

Метою статті є аналіз економічної ефективності виробництва продукції тваринництва та формування напрямків її підвищення в Україні.

Тваринництво є стратегічно важливою галуззю не лише тому, що забезпечує населення цінними продуктами харчування, а промисловість сировиною, а ще й тому, що допомагає вирішити проблему зайнятості сільського населення. Також завдяки широкому використанню пасовищ зберігаються природні ландшафти, позитивно впливаючи на загальний екологічний стан країни.

Також тваринництво, як і весь аграрний сектор України забезпечує внесок у ВВП та експорт країни. Також за 2018 рік частка сільського господарства у ВВП складала біля 13%, з них біля 5% припадало на галузь тваринництва [3]. В структурі загального експорту частка експорту живих тварин та продуктів тваринного походження складала 2,6%, при чому загальна сума експорту продукції тваринництва у 2018 році перевищала цей же показник у 2017 році на 9,2% [1].

Слід відмітити, що поряд з позитивними тенденціями у збільшенні частки експорту тваринницької продукції, все ж таки частка тваринництва залишається незначною порівняно з рослинництвом, частка якого в структурі експорту склала понад 20% у 2018 році. Також за останні роки значно скоротилася частка продукції тваринництва у складі продукції сільського господарства. Станом на 2018 рік частка тваринництва складала біля 25%, лівова ж частка припадала на рослинництво [2, С.29].

Причиною зниження частки тваринництва у сільському господарстві є менша рентабельність виробництва, ніж у рослинництві. Однак, не можна нескінченно зменшувати частку галузі тваринництва, оскільки дисбаланс у структурі галузей сільського господарства призведе до погіршення родючості землі, негативно вплине на продовольчу безпеку та загострить соціальні проблеми у сільській місцевості.

Далі проведемо більш детальний аналіз стану галузі тваринництва в Україні за останні роки.

Таблиця 1 – **Кількість сільськогосподарських тварин, тис. гол**

Вид худоби	2016 р.	2017р.	2018р.	Відношення 2018 р. до 2016 р., %
Велика рогата худоба	3682,3	3530,8	3332,9	90,5
у тому числі корови	2108,9	2017,8	1919,4	91,0
Свині	6669,1	6109,9	6025,3	90,3
Вівці та кози	1314,8	1309,3	1268,6	96,5
Птиця	201668,0	204830,9	211654,4	105,0

Дані таблиці 1 свідчать про скорочення поголів'я по всіх видах тварин на 5-10%, окрім птиці, поголів'я якої навпаки збільшилося на 5%. Причиною скорочення поголів'я є збитковість виробництва тваринницької продукції. По птиці відмітимо, що внаслідок зменшення добробуту населення України за останні роки зберігається попит на відносно дешевші сорти м'яса, до яких відноситься курятина. Ця ситуація забезпечила приріст поголів'я птиці за три роки.

Таблиця 2 – **Питома вага поголів'я сільськогосподарських тварин за категоріями господарств у 2018 році, %**

Вид худоби	Сільськогосподарські підприємства	в т.ч. фермерські господарства	Господарства населення
Велика рогата худоба	34,1	3,2	65,9
у тому числі корови	24,4	2,2	75,6
Свині	56,3	4,2	43,7
Вівці та кози	14,4	3,4	85,6
Птиця	56,1	1,9	43,9

З таблиці 2 бачимо, що переважна частка великої рогатої худоби, вівців та кіз утримується в господарствах населення, через що не можуть бути запроваджені новітні технології утримання тварин, які сприяли б підвищенню продуктивності.

Таблиця 3 – **Виробництво продукції тваринництва**

Вид худоби	2016 р.	2017р.	2018р.	Відношення 2018 р. до 2016 р., %
М'ясо (у забійній масі), тис.т	2323,6	2318,2	2354,9	101,3
яловичина та телятина	375,6	363,5	358,9	95,5
свинина	747,6	735,9	702,6	93,8
м'ясо птиці	1166,8	1184,7	1258,9	107,9
баранина та козлятина	13,4	13,5	14,3	106,7
Молоко, тис.т	10381,5	10280,5	10064,0	96,9
Яйця, млн шт	15100,4	15505,8	16132,0	106,8

З таблиці 3 бачимо, що виробництво продукції галузі скотарства та свинарства зменшилося, однією з причин чого стало зменшення поголів'я в цих підгалузях. А в галузі птахівництва зросло поголів'я і, як наслідок, збільшилося виробництво м'яса птиці та яєць.

Причиною скорочення галузей скотарства та свинарства є збитковість виробництва продукції вирощування великої рогатої худоби та свиней. Збитковість цих галузей обумовлена низьким закупівельними цінами на продукцію, низькою платоспроможністю населення, постійним зростанням витрат виробництва, нестачею фінансових ресурсів у сільськогосподарських підприємств на реконструкцію та модернізацію тваринницьких приміщень.

Для подолання кризових явищ, що сьогодні зазнає галузь тваринництва, в першу чергу необхідна підтримка держави. Так, в державному бюджеті України передбачено виділення

коштів на часткову компенсацію відсотків банкам, часткову компенсацію витрат на будівництво тваринницьких ферм, бюджетну дотацію на утримання тварин. Однак у 2019 році значно зменшилася сума в бюджеті на підтримку галузі тваринництва.

Таким чином Україна має значний потенціал для розвитку галузі тваринництва, а саме наявність сприятливих природно-кліматичних, земельних, трудових ресурсів тощо. Однак через відсутність платоспроможного попиту, встановлення низьких закупівельних цін галузь перебуває в досить тяжкому стані, що характеризується скороченням поголів'я тварин. В цій ситуації для подолання збитковості тваринники розраховують на підтримку з боку держави. Отже слід розробити дієвий механізм державної підтримки галузі тваринництва.

Отримання коштів дозволить перевести тваринництво на інноваційний шлях розвитку.

Іншим шляхом підвищення ефективності виробництва продукції тваринництва є будівництво переробних підприємств, що дасть можливість виробляти продукцію з більшим вмістом доданої вартості. Це сприятиме покращенню рівня задоволення суспільних потреб вітчизняних та закордонних покупців.

Список використаних джерел

1. Зовнішня торгівля України 2018. Статистичний збірник / Державна служба статистики. – Київ, 2019. – С.43
2. Сільське господарство України 2018. Статистичний збірник / Державна служба статистики. – Київ, 2019. – С.44-83
3. Україна у цифрах 2018 року. Статистичний збірник / Державна служба статистики. – Київ, 2019. – С.21